

אם מנסים להתחמק ולעקוף את גזירתו ית' בסוף האדם עצמו מביאה על עצמו בידיו!!!

« ראשית גאולתינו בזכות האמונה!! »

את עמי ויעבדוני. מיד אמר לא ידעתי את ה' (שמות ה, ב), מעולם לא שלח לי אגרת שלום, ולא הביא לי דורון, ע"כ דברי המדרש.

ומסיק ה'לב אליהו' ומבאר: "ואמנם משום כך הדגיש הכתוב ואמר 'ואחר באו משה ואהרן אל פרעה, להורות, שכל ביאתם ועמידתם לפני פרעה היה בהכרח, רק אחרי שהאמין העם וישמעו כי פקד ה' את בני ישראל וכי ראה את עניו ויקדו וישתחוו, אז דוקא אז בזכות האמונה הזאת והקידה וההשתחויה - היו יכולים משה ואהרן לבוא אל פרעה, וליעשות להם כל הנסים ושיעשו הם כל האותות והמופתים לפני פרעה, אבל לולא כן אי אפשר, כי אין מלך בלי עם", עכ"ל.

הסבא מקעלם זצ"ל במאמר סדר גאולת מצרים (הכמה ומוסר א' מאמר ג) הולך כ"כ בדרך הזו, ומבארו בלשונו המתוק, כדלהלן: "אלא שישראל לא היו ראויים לגאולה בלא זכות האמונה, ואם משה היה מדבר עם פרעה בתחילה לא בהכרח שיתרחש לו ניסא וינצל מפרעה הרשע, לכך הוצרך בראש ובראשונה לילך ולומר את בשורת הגאולה לבני ישראל, ואחרי שנתאזרו בני ישראל באמונה ובטחון בהשי"ת, כמו שנאמר וַיֵּאמְנוּ הָעָם וַיִּשְׁמְעוּ כִּי פֶקֶד ה' אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְכִי רָאָה אֶת עֲנָיִם וַיִּקְדוּ וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ (שמות ד, לא), אחרי כן היו יכולים לבוא אל פרעה."

"ולכך התורה מדייקת ומוסיפה תיבה אחת, 'ואחר' באו אל פרעה, שבלי אמונת בני ישראל בבשורת הגאולה לא היו יכולים לבוא אל פרעה בשלום, ובפרט להעז ולומר לו שישלח את בני ישראל. יסוד זה הינו עמוק ונחוץ בעבודת השי"ת, כי כל הנהגת השי"ת עם יהודי בנויה על יסוד גדול זה", עכ"ל.

ואכן כן מצינו מפורש בדברי חז"ל (מכילתא בשלח פ"ו עה"פ אז ישיר, ועוד בכ"מ) "ר' נחמיה אומר כל המקבל עליו מצוה אחת באמונה כדאי הוא שתשרה רוה"ק וכו', וכן אתה מוצא שלא נגאלו ישראל ממצרים אלא בשכר האמונה (בתנחומא שם י"א 'בזכות האמונה שהאמינו תחלה'), שנאמר ויאמן העם וכו' ע"כ, הרי למדנו הכתוב ואחר בא משה ואהרן אל פרעה, ע"כ דברי המדרש.

« כלל ישראל הוצרכו לתקן את פגם השורש!! »

והדבר יתבאר לעומק, בהקדם מה שאנו רואים בדברי חז"ל הק' (נדרים לב.) שכן "מפני מה נענש אברהם אבינו ונשתעבדו בניו למצרים מאתם ועשר שנים וכו' שמואל אמר מפני שהפריז על מידותיו של הקב"ה שנאמר בְּמֶה אָדַע (בראשית טו, ח). רש"י הק' כתב לפרש "שהגדיל לישאל על מדותיו של הקב"ה שאמר במה אדע". והר"ן כתבו לפרש "שהרבה להרהר על מדותיו של הקב"ה, הפריז ויתר והפקיר".

ובדעת זקנים מבעלי התוס' (בראשית טו, יג) כתוב רמז נפלא, שעל כל תיבה שאמר אברהם, נגזר על בניו מאה שנה השתעבדות במצרים, וכיון שאמר ארבע תיבות 'במה אדע כי אירשנה' נגזר עליהם ארבע מאות שנה, או מפני שתיבת במה עולה ארבע מאות בא"ת ב"ש.

המהר"ל כתב לבאר על זה שלכא' מפני מה נענשו הבנים בסיבת אברהם אביהם, "כי חסרון השורש של האילן, יתגלה בענפים יותר ממה

כתיב בפרשתינו וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וַיֹּאסְפוּ אֶת כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּגְו' וַיְדַבֵּר אֶהֱרֹן אֶת כָּל הַדְּבָרִים וּגְו' וַיַּעַשׂ הָאֱתָת לְעֵינֵי הָעָם, וַיֵּאמְנוּ הָעָם וַיִּשְׁמְעוּ וּגְו' וְאַחַר בָּאוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ אֶל פְּרֹעֶה וּגְו' (שמות ד-ה). ושואל הלב אליהו בזה"ל: "ויש להתבונן, לשם מה הדגיש הכתוב 'ואחר באו משה ואהרן אל פרעה', ולמה לא היה די לומר כסדר הכתובים 'ויעש האתת לעיני העם וגו' ויבואו משה ואהרן אל פרעה וגו'". אלא ודאי בא הכתוב ללמדנו, שאחר שעשה אהרן את האותות לעיני העם ואחר שהאמינו העם וכו' אחרי כל זה דוקא באו משה ואהרן אל פרעה ולא לפני כן."

"וצריך ביאור בטעם הדבר, ולכאורה היה ראוי להפוך את הסדר ולבוא מקודם אל פרעה ואח"כ לעשות האותות גם לעיני ישראל, והיתה האמונה מתחזקת יותר בישראל, שהרי כמה ניסים גלויים נעשו למשה ואהרן בבואם ובעמדם לפני פרעה יותר ממה שנעשה לכלל ישראל."

"וכמו שמתואר ב"לקוט שמעוני" (רמז קפא) דברים נפלאים אודות הפעם ראשונה שביקרו משה ואהרן אצל פרעה, וז"ל המדרש: "קח את מטך והשלך לפני פרעה, אמר הקב"ה, רשע זה מתגאה וקרא עצמו תנין דכתיב הַתַּנִּינִים הַגְּדוֹל (יחזקאל כט, א), לך ואמור לו, ראה מטה זה הוא עץ יבש ונעשה תנין ויש בו רוח ונשמה והוא בולע כל המטות וסופו לחזור עץ יבש, אף אתה בראתי אותך מטפה סרוחה ונתתי לך מלוכה ומתגאה אתה ואמרת לי יֵאָרֵי וְאֵנִי עֲשִׂיתַנִּי (יחזקאל כט, ג), הריני מחזירך לתהו ובהו, אתה בלעת כל מטות שבטי ישראל הריני מוציא בלעך מפוך, שכחת מה קרה לזקנך וַיִּנְגַע ה' אֶת פְּרֹעֶה (בראשית יב, יז), אף אני מביא עליך עשר נגעים שבביל ישראל."

והמדרש ממשיך ומספר: "כשבאו משה ואהרן עמדו לפני פרעה, והיו רואין שהם דומים למלאכי השרת, ורום קומתן כארזי לבנון, וגלגלי עיניהם דומים לגלגלי חמה, וזקנות שלהם כאשכולות תמרה, וזיו פניהם כזיו החמה, ומטה האלקים בידם שחוקק עליו שם המפורש, ודיבור פיהם כאש שלהבת, מיד נפל פחדם עליהם."

"והיו ארבע מאות פתחים לפלטרין של פרעה, ועל כל פתח ופתח אריות ודובים וחיות רעות, ולא היתה בריה יכולה ליכנס שם עד שהיו מאכילין אותם בשר, שלא יהו מזיקין אותו. וכשבאו משה ואהרן, נתקבצו כולם וסובבים ומלחכין רגליהם, והתחילו ללוותם עד שבאו לפני פרעה, וכל מלכי מזרח ומערב כשראו אותם נפל פחדם עליהם, וזיע ורתת וחלחלה אחז לפרעה ולכל היושבים לפניו, והסירו כתריהם מעל ראשיהם והשתחוו להם."

"באותה שעה הוצרך פרעה לנקביו, ונכנס לבית הכסא ונזדמנו לו י"ב עכברים, והיו נושכים אותו בכל צד מושבו, וצעק צעקה גדולה ומרה עד ששמעו קול צעקתו גדולי המלכות."

"ואח"כ חזר וישב על כסאו ונתחזק לבו, אמר למשה ואהרן, מי אתם ומאין באתם ומי שגרכם אצלי, אמרו לו, אלוקי העברים שלחני אליך שלח

שנראה בשורש עצמו, וכאשר ראו חז"ל הגלות בבני אברהם, ידעו כי אין זה רק מחסרון שיש בשורש, שהוא אברהם, ומן החטא הקטן נמשך דבר זה הגלות, "עכ"ד.

ועומק ביאור דבריו הוא, שחסרון האמונה שהיה בשורש, אף שבו לא עשה רושם, גרם השפעה רעה בענפי העץ, ואילולי התיקון בענפים כל הפירות שהיו יוצאים משם לא יהיה להם קיום, כעין שורשים של עץ פירות אם ימצאו בהם נקודה קטנה אפילו שלא ניכר כעת לעין, לאחר שיצמחו ממנו ענפים כל הפירות שיצאו משם יהיו המוצאים ואינם ראויים לאכילה, אשר על כן צריך לעשות תיקון בענפים, ועי"ז יצאו הפירות מתוקים וראויים לאכילה.

הכא נמי כאן, היו צריכים בני ישראל להיכנס בכור ההיתוך בשיעבוד מצרים, כדי שיתוקן הפגם שנפגם בהם מחמת אברהם שורש האומה, שע"י שיצאו משם מחוזקים באמונה בהקב"ה כמו שנאמר ויאמינו בה' ובמשה עבדו, יתוקן הכל.

היוצא לנו מכל זה, שהקב"ה חיכה שכלל ישראל יבואו לתכליתם בהכרתם בו ית' באמת ובאמונה, ואח"כ יהיו ראויים להיגאל.

« השבטים בעצמם סיבבו להגשמת החלומות!! »

והנה כאשר מתבוננים בכל השתלשלות של ירידת בני יעקב למצרים, וכל הנסיגות של כלל ישראל במצרים, אנו רואים שכל מטרתם היתה כדי ללמדם לזככם ולצרפם ביסוד אחד והוא 'הגזירת אמת והחריצות שקר'.

הנה נתבונן, אחי יוסף שמענו את חלומותיו של יוסף שהולך למלון עליהם, ולכאו' היה להם לחשוב שזה סימן מובהק שכך הוא רצון ההשגחה, ואם כן כך יהיה, ולא נצליח לשנות הגזירה, אולם הם החליטו לעקוף הגזירה.

במקביל יעקב אבינו שלח את יוסף לראות את שלום אחיו בשכם, וכל מהלך זה היה מתוך עצה עמוקה של הבורא להביא את עם ישראל לגלות מצרים, וכמו שדרשו חז"ל (ילקוט שמעוני וישב לו, יד) **וַיִּשְׁלַחְהוּ מַעֲמֵק חֲבֵרוֹן** (בראשית לו, יד) מעצה עמוקה של אותו צדיק הקבור בחברון, לקיים מה שנאמר לאברהם בברית בין הבתרים כי גר יהיה זרעך.

וכמו שאנו רואים שהתגלגל לידי אחיו בדרך לא דרך, והקב"ה הזמין לו מורה דרך שיכוון אותו הישר לידי אחיו הרוצים להתנכל בו ולהרגו, ובוזה בעצם לבטל את הגשמת חלומותיו. וכמו שאמרנו וְעַתָּה לָכֵן וְנַהַרְגֶהוּ וְנִשְׁלַחְהוּ בְּאֶחָד הַבְּרוֹת וְאֶמְרָנוּ חַיָּה רָעָה אֶכְלָתֶהוּ וגו' (בראשית לו, כ).

אולם הקב"ה שרצה בדווקא במלכותו ובממשלתו עליהם, הטה דעתם ברגע האחרון לאמר, מה בצע כי נהרוג את אחינו וכסינו את דמו, ולבסוף החליטו באופן אחר והוא למוכרו על מנת להעלימו ושלא לראותו לעולם, ובהטיה זו שהטה הקב"ה דעתם ברגע האחרון קודם שייפיקו זממם זה עצמו היה הגורם למימוש החלומות, והקב"ה המסבב כל הסיבות סיבב שדוקא באשר לא חפצו, נעשה להם היפך הגמור, שנתמנה למלך דוקא ע"י מעשה ידיהם זה שמכרוהו, הרי שבמו ידיהם הגשימו את אשר יגורו.

ועוד נתבונן שכן מיניו זה למלך במצרים, היה מתוך שפלות ועבדות עצומה, והוא נגד כל המוסכמות והמקובלות במשטר תקין, להמליך למלך עבד המואשם בפשע ועוד בהיותו מ'כת' העברים, ולא עוד אלא שמלכותו היתה מקובלת על כל מצרים ללא שום מרד, שלטון מוחלט, וכמו שנאמר שְׁלַח מֶלֶךְ וַיִּתְּרֶהוּ מִשָּׁל עַמִּים וַיִּפְתָּחֻהוּ, שְׁמוּ אֲדוֹן לְבֵיתוֹ וּמִשָּׁל בְּכָל קְנִיָּו,

לְאֶסֶר שָׁרְיוֹ בְּנַפְשׁוֹ וְזִקְנָיו יִחַפְּסוּ (תהלים קה, כג-כב), שהיה יוסף מחכים את זקני מצרים, שאפי' הזקנים היו נכנעים לשמוע ממנו, הצעיר, דברי חכמה, והדבר מקבל משנה תוקף כאשר מובא בחז"ל שעם המצרי היה עם חכם, שהרי נאמר על שלמה המלך שהיה חכם מכל מלכי קדם, ומובא בחז"ל שהיתה חכמתו אפילו יותר מאומת מצרים.

הרי שכל ירידת עם ישראל למצרים היתה בדרך של רבות מִחֻשְׁבוֹת בְּלֵב אִישׁ וְעֵצָה ה' הִיא תְּקוּם (משלי יט, כא), ובאופן שהם עצמם הביאו על עצמם מה שהם רצו לברוח ממנו, כי כן דרכי השי"ת שכאשר האדם בורח מגזירת השי"ת הקב"ה מראה לו שהוא עצמו יביא את הגזירה עליו.

וכן רואים גם בהמשך ההשתלשלות. פרעה הרי אמר, הֲבֵה נִתְחַקְמָה לוֹ פֶּן יִרְבֶּה וגו' וַיִּשְׁמֹו עָלָיו שָׂרֵי מִסִּים לְמַעַן עֲנֹתוֹ בְּסִבְלָתָם (שמות א, י-יא), פרעה ושריו ישבו וטכסו עצה איך להתחכם על גזירת השי"ת של ריבוי עם בני ישראל, והקב"ה עשה שדוקא נְכַאֲשֵׁר יַעֲנוּ אֹתוֹ כֵּן יִרְבֶּה וְכֵן יִפְרָץ (שמות א, יב) וכמו שא"י בחז"ל הק' על הפסוק וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׂרְצוּ וַיִּרְבוּ וַיַּעֲצְמוּ בְּמֵאד מְאֹד, וַתִּמְלֵא הָאָרֶץ אֹתָם (שמות א, יז) 'מלמד שהיו יולדות ששה בכרס אחד'.

ועפ"י מברר הרמב"ן בפרשת במדבר (ג, יד), מדוע היתה שבת לוי השבת הקטן ביותר במספר האנשים, שמכיון שהם לא היו בשיעבוד מצרים, לכן לא נתקיים אצלם הברכה של 'וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ'.

« פרעה בעצמו גידל מושיען של ישראל!! »

ועוד רואים אנו בתורה הכיצד ההשתדלות שקר היא, שכן פרעה שקד לטבוע כל ילד זכר בים, כמו שכתוב אִם בֵּן הוּא וְהִמְתָּן אֹתוֹ וגו' (שמות א, טז), וכמו שדרשו חז"ל, שפרעה לא היה מקפיד אלא על הזכרים, שאמרו לו אצטגניניו שעתידי להיוולד בן המושיע אותם, ובכן פרעה רצה להתחכם ולהרוג כל בן הילוד על מנת שלא יוולד בן המושיעים.

ולבסוף סיבב הקב"ה שהוא עצמו גידל את מושיען של ישראל בתוך ביתו, ע"י שבתו בתיה מצא את משה'לע ביאור, ולמרות שהיא מגלה שהוא מילדי העברים החליטה שדוקא הילד הזה לא יהיה בכלל גזירת אביה, ופרעה הסכים עמה, וזה לבד היה נס בפני עצמו, שכן איתא במדרש, שששים רבוא תינוקות השליך פרעה ליאור, ועכ"ז נתן הקב"ה בלב פרעה לחשוב שבוודאי מושיען של ישראל היה מאלה שהושלכו מכבר ליאור.

אח"כ סיבב הקב"ה שבתו בתיה תהיה כאם למשה, לשומרו ולפקח עליו, ועוד לשלם שכר מושלם לאמו יוכבד עד אשר תיניקהו, וכשגדל הביאתו לבת פרעה ויהי לה לבן, והיה מגדלו מאכילו ומשקהו מלבישהו ומספק את כל הצטרכויותיו לזה שיכלה וישמיד אותו ואת כל עמו.

ועד כדי כך היה אהבתו למשה, שכן אי' במדרש (שמו"ר א, כו), 'ולפי שהיה משה יפה, הכל מתאוים לראותו, ומי שהיה רואהו לא היה מעביר את עיניו ממנו מרוב יופיו, והיה פרעה מנשקו ומחבקו'.

הבה נתבונן, הלחינם כך גלגל הקב"ה, וכי לא היה עדיף שיגדל משה בבית קדוש וטהור אצל הוריו, והיה עושה הקב"ה נס שינצל, ולמה היה נצרך שיגדל דוקא בבית פרעה. אולם הקב"ה רצה בזה להורותנו, שאל לו לאדם לחשוב שיכול להיפטר מגזירתו ית' ולהתחכם נגד רצון השי"ת.

מכל הנ"ל יוצא, שהחל מירידת יוסף למצרים דרך כל אורך השתלשלות היותו כלל ישראל בגלות מצרים, הקב"ה מלמד אותנו דבר אחד, להביא את הכלל ישראל להבהרת יסודות האמונה.

*"...סיבב הקב"ה"
שבתו בתיה תהיה
כאם למשה, לשומרו
ולפקח עליו, ועוד
לשלם שכר מושלם
לאמו יוכבד עד אשר
תיניקהו, וכשגדל
הביאתו לבת פרעה
ויהי לה לבן, והיה
מגדלו מאכילו
ומשקהו מלבישהו
ומספק את
כל הצטרכויותיו לזה
שיכלה וישמיד אותו
ואת כל עמו..."*